

1985 YILI ORTALARINDA EKONOMİK DURUM

Özet ve Sonuç

DİE tarafından altı aylık verilere dayanılarak yapılan ilk tahmine göre GSMH'nin 1985 yılında yüzde 3.9 oranında büyümesi beklenmektedir. Tarım sektöründe geçen seneki yüzde 3.7'lik gelişme hızına karşılık bu sene yüzde 2.6 oranında bir büyüme beklenmektedir. Sanayi sektörünün kamu kesiminde dokuma ve giyim eşyası, ağaç ve kimya sanayiinde üretim düşmesi, diğer bütün imalat sanayi sektörlerinde üretim artışı olduğu belirlenmiştir. Özel kesimde ise gıda, içki ve ağaç sanayiinde üretim düşüşü buna karşılık, diğer bütün imalat sanayi sektörlerinde üretim artışı tespit edilmiştir. Ancak sanayi sektörünün büyüme hızı da tarım sektöründe olduğu gibi yavaşlayarak geçen sene yüzde 8.8'den yüzde 4.5'e inmiştir.

GSMH'nin ilk tahmini yüzde 5.5 olarak programlanan büyüme hızının oldukça altındadır. Milli gelir tahmin metodunun yol açtığı bir eksik değerlendirme olmaması halinde büyüme hızındaki düşüşün devam etmesi gelecek için endişe verici bir gelişmedir.

Tesvik belgelerinin toplam yatırım tutarı 1984 yılının Ocak - Ağustos döneminde 649.6 milyar TL.sı iken bu sene 2.384.2 milyar TL. sına yükselmiştir. Ancak, yatırım tutarının hemen hemen yarısını bu sene çok önemli bir artış gösteren enerji sektöründeki projeler teşkil etmektedir. Bu dönemde geçen senenin eşdönemine göre madencilik sektörü haricinde tüm sektörlerle yapılan yatırımlar artmıştır.

Vadesiz mevduatta geçen yıl gözlenen mutlak azalmaya karşın, bu yıl ilk sekiz ayda yüzde 26.6'lık bir artış olmuştur; vadeli mevduat artış hızında ise, geçen yıla göre yavaşlama gözlenmektedir. Mevduatın krediye dönüşünde geçen yılki yavaşlama bu yıl da devam etmektedir.

DİE'nin istatistiklerine göre toptan eşya fiyat artış hızı yılın ilk sekiz aylık dönemi itibariyle yüzde 22.1'e, son 12 aylık dönem itibariyle yüzde 36.1'e ulaşmıştır. Geçen sene aynı oranlar yüzde 37.6 ve yüzde 56.9 olmuştur. Enflasyon oranında geçen seneye göre hafif bir gerileme sözkonusu ise de, halen enflasyon oranı yüksek seyrini devam ettirmektedir.

1985 yılının ilk sekiz ayında 5.034.4 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir. İhracatımızın geçen yılın eşdönemine göre yüzde 10.7'lik artış kaydedilmiştir. Bu yılın ilk sekiz aylık döneminde gerçekleşen ithalat ise 6.852.7 milyon dolar tutarındadır. İthalatın geçen yılın ilk sekiz aylık dönemine oranla gösterdiği artış yüzde 4.6 oranındadır. 1985 yılının Ocak - Ağustos dönemine ait gerçekleşen dış ticaret açığı geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 9.3 azalarak 1.818.3 milyon dolara ulaşmıştır. Geçen yılın ilk sekiz aylık döneminde ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 69.4 iken, bu yılın aynı döneminde bu oran yüzde 73.5'e yükselmiştir.

Yılın ilk yarısında cari işlemler açığı 375 milyon dolar olmuştur. Geçen yılın aynı dönemindeki 698 milyon dolarlık açığa göre cari işlemler dengesi açığında yüzde 46 oranında bir azalma meydana gelmiştir. Bu azalmada yüzde 331.3 oranında artış gösteren net turizm gelirleri ve yüzde 22.6 oranında artış gösteren işçi dövizli gelirleri etkili olmuştur.

1985'in ilk yarısındaki eğilimler ışığında TUSİAD 1985 için ikinci bir tahmin yapmış bulunmaktadır. Tarımsal üretimin hava şartlarının etkisiyle de geçen yıla oranla daha düşük bir oranda artacağı görülmektedir.

Buna göre, tarımdaki yüzde 2.6'lık büyümeye karşın, imalatta yüzde 5.5-6.0, inşaatta yüzde 4.0-4.5, hizmetlerde yüzde 4.2-4.5 büyüme beklenmekte olup, GSMH artışı yüzde 4.5 civarında tahmin edilmektedir.

Enflasyon hızının ise 35-40 civarında gerçekleşmesi tahmin edilmektedir.

Ihracatta teşviklerin bir müddet daha devamı neticesi başlangıçta tahmin edilen 7.3 milyarlık seviyenin aşılabacağı ve 7.6 milyar civarında gerçekleşeceği ithalatın ise 10.5-11.0 milyar dolar civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Durum özetlenirse, TÜSiAD'ın son ekonomik raporunda işaret edilen ekonomik sorunların çoğunun bugün de güncelliğini koruduğu görülmektedir:

- KDV uygulamasına rağmen enflasyon hızında geçen seneye oranla belirli bir yavaşlama gözlenmekle birlikte, piyasa ekonomisine geçiş ve dışa açılma sürecindeki bir ekonomi için fiyat artışları hala çok yüksek düzeydedir. İç ve dış yatırımlar, istihdam, sermaye piyasasının çalışması, faizler, bütçe açıkları ve borçlanmaları, dış açık ve iç krediler, gelir dağılımının daha dengeli hale getirilmesi gibi ana sorunlar bizatihi enflasyon sorununun en kısa sürede çözümüne bağlı bulunmaktadır.

- Kredi faiz oranlarındaki birkaç puanlık gerilemeye rağmen, cari oranlar yatırımcılara hala ağır ve taşınamaz yükler getirmektedir. Yatırım maliyetleri OECD ülkelerindeki kredi maliyetleri oranlarında düzenlenemediği takdirde ihracatçı sanayicimizin dünya pazarlarında rekabet şansları giderek azalacaktır.

200
1620
17020

- Vergi gelirlerinin GSMH içindeki payı giderek düşmektedir. Vergi gelirlerindeki düşmeler, bütçe harcamalarında yeterli tasarrufların sağlanamaması bütçe açıklarının büyüyerek artmasına yol açmaktadır. Bütçe açığının ve iç borçlanmanın geçen yıla oranla arttığı gözlenmektedir. Bu konuda, kamu sektörü açıklarının cari banka faiz hadlerinden daha cazip getirisi olan tahviller kanalıyla piyasadan karşılanması özel sektörün normal borçlanma imkanlarını önemli ölçüde azaltmakta, yatırım talebini olumsuz yönde etkilemektedir. Yüksek faizlerle kamu borçlanmaları aynı zamanda sermaye piyasasının teşekkülünü de güçleştirmektedir.

1985'in ilk sekiz ayında Merkez Bankasının kamuya açtığı krediler yüzde 14.7 oranında artarken, özel kesime açtığı krediler yüzde 26 oranında daralmıştır. Toplam Merkez Bankası kredilerinin nominal olarak aynı kaldığı ve enflasyonun yüzde 40'lar civarında olduğu hesaba katılırsa, öngörülen sıkı para-kredi politikasının özel sektörün gelişimini engelleyici bir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, milli gelir artış hızının yavaşlamasına rağmen, enflasyonun yüksek oranlarda seyretmesi ekonomi ve maliye politikaları ve uygulamalarının yeniden gözden geçirilmesi gereğini vurgular niteliktedir.

- Dış ticaret ve ödemeler dengesi sahalarında sağlanan olumlu gelişmeler uzun yıllar süren kapalı ekonomiden kurtulmanın verdiği bir defaya mahsus ve geçici gelişmeler olup, ayrıca, belli süre içinde iç üretim ve iç yatırım hamleleriyle desteklenmediği takdirde devam etmeleri beklenmemelidir.

- Ekonomide yatırım yapmadan üretim ve üretmeden ihracat yapılması mümkün değildir. Bu açıdan, yakın geleceği ve orta vadeyi garantiye alma bakımından;

- Bakanlık bütçelerinde yetkili bir ekonomist grubu tarafından fayda/maliyet analizleri yapılmadan ve alternatif seçenekler araştırılmadan yeni ödenek verilmemelidir.

- Bütçe dışında kalan fonlar için Sayıştay denetiminde yeni ve etkin bir denetim mekanizması oluşturulmalıdır.

- Günün koşullarında vergilerde genel tarife zamları yapmak enflasyonu hızlandırabileceğinden mevcut vergi sisteminin boşluklarından yararlanarak vergi ödemeyen grupların kapsama alınması tedbirlerine öncelik verilmelidir.

- Ekonomi politikası önlemlerindeki çok sık değişiklikleri ve zaman ve emek kayıplarını önlemek üzere Japon modeline benzer bir diyalog sisteminin acele ihdası gereklidir.

- Ticari bankalar giderek sanayiyle ilgili kredileme fonksiyonlarını azaltıklarından gönüllü tasarrufların sanayiye süratle kanalize olması için yeni mali araçlar geliştirilmelidir.

- Giriş koşulları sık sık değiştirilen daha ziyade lüks veya tüketim malları ithalatı hem iç yatırımcıları, hem de dış yatırımcıları yeni yatırım kararlarından caydırıcı olabileceğinden benzer ülkelerde olduğu gibi bazı kalemlerde yıllık kota uygulamalarına gidilmesi veya milli standartlar tespiti yollarıyla ikili ticari pazarlık gücümüzün karşılıklı tavizlerle dengelendirilmesi düşünülmelidir. Ülkemize rahatça ihracat yapabilen bir yabancı firmanın Türkiye'de dış yatırımı enteresan bulmayacağı tabiidir. Aynı nedenle iç yatırımcı da aşırı ithalat girişlerinden çekinerek yatırımları yapmayabilir veya erteleyebilir.

taşınır
ic
olur

- Sık sık değişmeyen, esasları açıkça bilinen ve ilgili sektörlerle danışılarak saptanacak bir ithalat ve gümrük tarifesi modeline doğru hazırlık yapmamızın zamanı gelmiş bulunmaktadır.

GSMH, YATIRIMLAR, KAMU MALİYESİ, ÜRETİM, İSTİHDAM

1. Milli Gelir

Devlet İstatistik Enstitüsü'nce altı aylık verilere dayanılarak yapılan ilk geçici tahmine göre 1985 yılı Gayri Safi Milli Hasıla'sı cari fiyatlarla 27.344.863.6 milyon TL. 1968 yılı sabit fiyatlarıyla 245.194.7 milyon TL. olarak belirlenmiştir. Böylece büyüme hızının cari fiyatlarla yüzde 49.3, sabit fiyatlarla yüzde 3.9 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Ancak bu hesaplama yılın ilk altı aylık verilerine dayanılarak yapıldığından ileriki aylarda ülke ekonomisinde ve üretim gerçekleştirmelerinde meydana gelecek olumlu veya olumsuz yöndeki gelişmelerin bu tahmin sonuçlarını değiştirebileceği ifade edilmiştir.

Tarım sektöründe 1985 yılında 1984 yılına göre cari fiyatlarla yüzde 36.1, sabit fiyatlarla ise yüzde 2.6 artış beklenmektedir. Geçen yıl bu sektörde gelişme hızı cari fiyatlarla yüzde 59.2, sabit fiyatlarla yüzde 3.7 olmuştur.

Sanayi sektörüne gelince; sektörün kamu kesiminde, dokuma ve giyim eşyası, ağaç ve kimya sanayiinde üretim düşmesi, diğer bütün imalat sanayi sektörlerinde üretim artışı olduğu belirlenmiştir. Özel kesimde ise; gıda, içki ve ağaç sanayiinde üretim düşüşü, buna karşılık diğer bütün imalat sanayi sektörlerinde üretim artışı tespit edilmiştir.

Ayrıca madencilik ve taşocakçılığı ile elektrik ve su üretiminde 1984 yılına göre önemli üretim artışı görülmüştür.

Sanayi sektöründe büyüme hızı tarım sektöründe olduğu gibi yavaşlayarak 1984'de yüzde 8.8 iken 1985'de yüzde 4.4'e inmiştir.

Diğer yandan inşaat sanayiinde herhangi bir gelişme olmayıp büyüme hızı 1985 yılında da yüzde 0.5 civarında kalmıştır.

Fert başına düşen Gayri Safi Milli Hasıla 1968 yılı fiyatlarıyla 1.8 artış göstererek 5087 TL.sından 5179 TL.sına yükselmiştir. Cari fiyatlarla ise yüzde 46.2 artan fert başına GSMH 554978 TL.sı olmuştur.

FERT BAŞINA DÜŞEN GSMH

<u>Yıllar</u>	<u>Yıl Ortası Nüfus(000)</u>	<u>1968 Yılı Fiyat- larıyla (TL.)</u>	<u>Cari Fiyat- larla (TL.)</u>
1984	48.265	5.087	379.505
1985	49.272	5.179	554.978

1985 YILI GAYRI SAFI MILLİ HASILA
(İKTİSADİ FAALİYET KOLLARINA VE
1968 ÜRETİCİ FİYATLARINA GÖRE)
15 AĞUSTOS 1985, İ. TAHMİN

İKTİSADİ FAALİYET KOLLARI	(Milyon TL)					
	1984	Sektör Payları %	Gelişme Hızı %	1985	Sektör Payları %	Gelişme Hızı %
1. TARIM						
a) Çiftçilik ve Hayvancılık	51.532.4	21.0	3.7	52.856.8	20.7	2.6
b) Ormancılık	49.282.9	20.1	3.8	50.504.0	19.8	2.5
c) Balıkçılık	1.395.3	0.6	-1.6	1.426.9	0.6	2.3
	854.2	0.3	5.1	925.9	0.3	8.4
2. SANAYİ						
a) Madencilik ve Taş Ocakçılığı	66.491.6	27.1	8.8	69.465.4	27.2	4.5
b) İmalat Sanayii	4.136.8	1.7	3.5	4.600.9	1.8	11.2
c) Elektrik, Gaz ve Su	56.907.7	23.2	9.3	58.745.8	23.0	3.2
	5.447.1	2.2	8.0	6.118.7	2.4	12.3
3. İNŞAAT SANAYİİ	13.451.4	5.5	0.6	13.518.7	5.3	0.5
4. TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	34.784.5	14.1	7.8	36.440.2	14.3	4.8
5. ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME	21.384.6	8.7	6.8	22.368.3	8.7	4.6
6. MALİ MÜESSESELER	7.577.4	3.1	4.5	7.842.6	3.1	3.5
7. KONUT SAHİPLİĞİ	12.538.2	5.1	2.9	12.801.5	5.0	2.1
8. SERBEST MÜŞEK VE HİZMETLER	12.487.8	5.1	6.1	12.941.1	5.1	3.6
9. (-) İZAFİ BANKA HİZMETLERİ	4.191.7	1.7	4.5	4.338.4	1.7	3.5
10. SEKTÖRLER TOPLAMI (1-9)	216.056.2	-	6.1	223.896.2	-	3.6
11. DEVLET HİZMETLERİ	24.170.9	9.8	3.0	24.801.7	9.7	2.6
12. TOPLAM (10+11)	240.227.1	-	5.7	248.697.9	-	3.5
13. İTHALAT VERGİSİ	4.853.4	2.0	6.2	5.781.9	2.3	19.1
14. GSYİH (Alıcı fiyatlarıyla)(12+13)	245.080.5	-	5.8	254.479.8	-	3.8
15. DIŞ ALEM NET FAKTÖR GELİRLERİ	440.7	0.2	263.3	714.9	0.3	62.2
16. GSMH (Alıcı Fiyatlarıyla)(14+15)	245.521.2	100.0	5.9	255.194.7	100.0	3.9

1985 YILI GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA
(İKTİSADİ FAALİYET KOLLARINA VE
CARI ÜRETİCİ FİYATLARINA GÖRE)
15 AĞUSTOS 1985, İ. TAHMİN

İKTİSADİ FAALİYET KOLLARI	(Milyon TL)		(Milyon TL)	
	1984	Sektör Payları %	1985	Sektör Payları %
			Gelişme Hızı %	Gelişme Hızı %
1. TARIM				
a) Çiftçilik ve Hayvancılık	3.441.742.3	18.8	4.683.810.2	17.1
b) Ormancılık	3.290.961.9	18.0	4.490.881.9	16.4
c) Balıkçılık	108.728.7	0.6	133.725.4	0.5
	42.051.7	0.2	59.202.9	0.2
2. SANAYİ				
a) Madencilik ve Taş Ocakçılığı	5.532.767.0	30.2	8.769.466.3	32.1
b) İmalat Sanayi	371.425.9	2.0	674.100.9	2.5
c) Elektrik, Gaz ve Su	4.641.752.1	25.4	6.808.395.4	24.9
	519.589.0	2.8	1.286.970.0	4.7
3. İNŞAAT SANAYİİ	706.708.0	3.9	1.030.380.3	3.8
4. TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	3.172.332.8	17.3	4.622.088.9	16.9
5. ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME	1.795.884.7	9.8	2.665.092.9	9.7
6. MALİ MÜESSESELER	551.454.2	3.0	822.218.2	3.0
7. KONUT SAHİPLİĞİ	792.567.3	4.3	1.172.207.0	4.3
8. SERBEST MESLEK VE HİZMETLER	1.009.376.6	5.5	1.499.731.8	5.5
9. (-) İZAFİ BANKA HİZMETLERİ	275.051.9	1.5	410.102.4	1.5
10. SEKTÖRLER TOPLAMI (1-9)	16.727.781.0	-	24.854.893.2	-
11. DEVLET HİZMETLERİ	1.100.272.4	6.0	1.567.888.2	5.7
12. TOPLAM (10+11)	17.828.053.4	-	26.422.781.4	-
13. İTHALAT VERGİSİ	386.724.0	2.1	690.355.0	2.5
14. GSYİH (Alıcı Fiyatlarıyla)(12+13)	18.214.777.4	-	27.123.136.4	-
15. DİŞ ALEM NET FAKTÖR GELİRLERİ	102.046.5	0.6	231.727.2	0.9
16. GSMH (Alıcı Fiyatlarıyla)(14+15)	18.316.823.9	100.0	27.344.863.6	100.0

2. Yatırımlar

Yatırım Teşvik Belgeleri:

1985 yılının Ocak-Ağustos döneminde 1142 adet yatırım teşvik belgesi verilmiştir. Geçen senenin aynı döneminde ise 677 belge verilmiştir. Teşvik belgelerinin toplam yatırım tutarı da 1984'de 649.682 milyon TL.sından 1985'de 2.384.230 TL.sına yükselmiştir.

Verilen belgelerin sektörler arasındaki dağılımında önemli bir değişiklik olmadığı halde her sektördeki toplam yatırım miktarında önemli değişiklikler olmuştur. Tarım sektörüne bakınca, bu sektöre yapılan yatırımların toplam içindeki payının yüzde 2.4'den yüzde 1.1'e düştüğü anlaşılmaktadır. Diğer önemli değişiklikler madencilik, imalat ve enerji sektörlerinde meydana gelmiştir. Madencilğe yapılan yatırımların toplam içindeki payı önemli ölçüde düşerken (1984'de yüzde 25.0, 1985'de yüzde 4.0) enerji sektöründe yapılan yatırımlar artmıştır (1984'de yüzde 2.5, 1985'de yüzde 42.7). İmalat sanayiine yapılan yatırımların toplam yatırımlar içindeki payının da yüzde 46.2'den yüzde 25.0'a düştüğü gözlenmektedir. Ancak, madencilik sektörü dışındaki tüm sektörlerde yapılan yatırımların bu sene geçen seneye oranla arttığı görülmektedir.

Geçen sene çok önemsiz bir miktardaki enerji yatırımları 1985 yılının ilk altı ayında toplam yatırımların hemen hemen yarısını teşkil edecek şekilde artmıştır. Enerji yatırımları bir kenara bırakılacak olursa, madencilik sektöründeki yatırımların toplam içindeki payında önemli bir düşüş (yüzde 25.7'de yüzde 6.0'a), hizmetler sektöründeki yatırımların payında da önemli bir artış (yüzde 16.8'den yüzde 47.5'e) görülmektedir.

Diğer yandan yatırımlarda alınan ihracat taahhütlerinde çok önemli bir azalma olmuştur. Yatırımlarda ihracat taahhüt oranlarının indirilmesinden sonra 1984 yılının ilk sekiz ayında alınan 2 milyar 338 milyon liralık ihracat taahhüdüne karşılık bu sene toplam 170 milyon dolarlık taahhüt alınmıştır.

Verilen teşvik belgelerinin büyük bir kısmını komple yeni yatırımlar oluşturmaktadır. Bu tip yatırımların toplam içindeki payı geçen sene yüzde 64.5 iken bu sene yüzde 80.6'ya yükselmiştir. Buna karşılık tevsi, darboğaz giderme ve yenileme yatırımlarında çok önemli azalma olmuştur.

bir düşüş (yüzde 25.7'den yüzde 6.9'a), hizmetler sektöründeki yatırımların payında da önemli bir artış (yüzde 16.8'den yüzde 47.5'e) görülmektedir.

YATIRIM TEŞVİK BELGELERİ
(Ocak - Ağustos)

	Belge Adedi		Toplam Yatırım(Milyon TL.)			
	1984	1985	1984	%	1985	%
Tarım	79	72	15.479	2.4	27.175	1.1
Madencilik	30	56	162.543	25.0	94.947	4.0
İmalat	271	586	300.121	46.2	595.196	25.0
Enerji	6	14	16.429	2.5	1.018.796	42.7
Hizmetler	242	414	106.525	16.4	648.116	27.2
İhracata Dö- nük Teşvik.	49	-	48.585	7.5	-	-
Toplam	677	1142	649.682	100.0	2.384.230	100.0

(Ocak-Ağustos)

5 Yıllık İhracat Taahhüdü
(000 \$)

1984	1985
2.338.482	170.873

(Ocak-Ağustos)

İstihdam
(Kişi)

1984	1985
32.892	61.812

Yatırım Mahiyeti	Belge Adedi		Toplam Yatırım (Milyon TL.)			
	1984	1985	1984	%	1985	%
Komple Yeni Yatırım	479	713	418.859	64.5	1.922.176	80.6
Tevsi	80	227	100.395	15.4	170.543	7.2
Tamamlama	23	27	7.728	1.2	17.629	0.7
Modernizasyon	21	65	24.099	3.7	113.409	4.8
Darboğaz Giderme	22	29	26.131	4.0	15.461	0.6
Yenileme	35	42	47.956	7.4	37.048	1.6
Kalite Düzeltme	13	25	18.673	2.9	30.246	1.3
Entegrasyon	4	14	5.841	0.9	77.718	3.3
Toplam	677	1142	649.682	100.0	2.384.230	100.0

İnşaat Faaliyetleri:

1985 yılının ilk yarısında belediyelerce 30.909 adet inşaat ruhsatı verildi. Yatırım tutarı 627.1 milyar lira olan ruhsatların inşaat alanı ise 16.4 milyon metrekare olarak belirlenmiştir. Böylece birim maliyet yüzde 51.7 artarak 38.141 TL.sına ulaşmıştır. Aynı dönemde yapı kullanma izin kağıtlarının adedinde de bir azalma olmuştur. Aynı şekilde bunların alanı yüzde 6.5 azalarak 6154732 metrekareden 5751025 metrekareye inmiştir. Ancak yapı kullanma izin kağıtlarına göre de birim maliyet yüzde 49.5 artarak 37056 TL.sına çıkmıştır.

	Haziran		Ocak-Haziran		%
	1985	1984	1985	1984	
<u>İnşaat Ruhsatnameleri</u>					
Sayı	4.844	5.475	30.909	28.894	7.0
Yüzölçümü (m ²)	2.747.245	2.518.269	16.442.018	13.584.070	21.0
Değer (000 TL)	114.072.389	69.227.770	627.106.102	341.602.674	83.6
Birim (TL.)	41.523	27.491	38.141	25.148	51.7
<u>Yapı Kullanma İzin Kağıtları</u>					
Sayı	3.267	4.834	19.702	21.290	-7.5
Yüzölçümü (m ²)	889.887	1.173.816	5.751.025	6.154.732	-6.5
Değer (000 TL)	35.927.006	32.318.885	213.108.991	152.540.971	39.7
Birim (TL.)	40.373	27.534	37.056	24.785	49.5

Kamu Yatırımlarında Gerçekleşme:

Yılın ilk yarısında kamu kesimindeki yatırımların gerçekleşme oranı yüzde 50.4 olmuştur. Geçen sene aynı oran yüzde 43 idi. Genel ve katma bütçeli kuruluşlarda yatırım gerçekleşme oranı yüzde 42'de kalırken, KİT'lerde yüzde 59.5 gerçekleşme sağlanmıştır.

En yüksek oranda gerçekleşme yüzde 67.3 ile enerji sektöründe elde edilmiştir. Enerji sektöründe yapılacak yatırımlar için 1985 yılı programına konulan 575 milyar 363 milyon liralık ödenek yıl içindeki revizelerle 611 milyar 651 milyon liraya yükselmiş ve bu sektörde ilk altı ayda 411 milyar 341 milyon liralık yatırım harcaması yapılmıştır. Enerji sektörünün ardından ikinci sırada imalat sektörü yer almaktadır. İlk altı

ayda 170.7 milyar liralık yatırım yapılan bu sektörde gerçekleşme yüzdesi yüzde 58.4 olarak hesaplandı. Kamu yatırımlarında en düşük gerçekleşme oranı yüzde 21 ile turizm sektöründe görülmüştür.

1985 yılında kamu yatırımlarının cari fiyatlarla 3.050 milyar TL., özel yatırımların ise 2.040 milyar TL.sı olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. 1986 yılında ise kamu yatırımlarının 4 trilyon TL., özel yatırımların 2.8 trilyona yükselmesi planlanmaktadır.

3. Kamu Maliyesi

1985 yılının ilk yedi aylık döneminde vergi gelirleri 1 trilyon 982 milyar liraya ulaşmış bulunmaktadır. Bu miktar geçen yılın eşdönemindeki 1 trilyon 292 milyar liralık vergi gelirlerinden yüzde 53.3 oranında daha fazla bulunmaktadır. Vergi gelirlerindeki KDV uygulamasının da etkisi ile özellikle dış ticarettten alınan vergilerden kaynaklanan bu artış son yılların en iyi vergi tahsilatını göstermektedir.

Bu dönemde toplam bütçe gelirleri 2 trilyon 790 milyon lira olmuştur. Harcamaların ise 3 trilyon 042 milyara ulaşması ile bütçe açığı 246 milyar 629 milyon liraya çıkmıştır.

BÜTÇE GELİR VE GİDERLERİ (Ocak-Temmuz 1985)

(Milyar TL.)

Gelirler	2.796
Vergiler	1.982
Diğer Gelirler	814
Giderler	3.042
Cari	935
Yatırım	497
Transfer	1.610
Fark	246

1985 yılının sonunda vergi dışı tüm gelirlerin 1 trilyon 970 milyon liraya ve vergi gelirlerinin 3 trilyon 572 milyar liraya ulaşması ile toplam bütçe gelirlerinin 5 trilyon 542 milyar lira olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

1986 Mali Yılı Bütçesi

Resmi olmayan bilgilere göre 1986 yılı bütçesinin 7-8 trilyon liralık bir harcama öngöreceği belirtilmektedir. Bu miktar 1985 yılında 5.75 trilyon liraya ulaşacağı tahmin edilen harcamalara göre yüzde 39 oranında bir artış anlamına gelmektedir. 1986 yılında bütçe açığının 500 milyar lira civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Öte yandan, 1985 yılında 3.6 trilyon liraya ulaşacağı hesaplanan vergi gelirlerinin 1986 yılında yüzde 53 artarak 5.5 trilyon liraya ulaşması öngörülmüyor. Bu durumda 1985 yılında vergi gelirleriyle bütçe harcamalarının yaklaşık yüzde 63'ü karşılanabilmişken, 1986 yılında bu oran yüzde 69'a çıkmış olacaktır.

1986 yılı bütçesinin IMF bazında hazırlandığı ve iç ve dış borç ödemelerinin bütçede yer almayacağı belirtilmektedir.

4. Sınai Üretim

1985'in ilk yarısında DİE'nce üretimi takip edilen 28 temel mal ve hizmetten 15'inin üretimi düşmüş, 13'nünkü ise artmıştır. En önemli artışlar süper benzin (yüzde 51.4), levha (yüzde 61.1) ve amonyum sülfatta (yüzde 266.2) görülmüştür. Diğer yandan pik, fosfatlı gübre, profil ve köşebent üretimlerinde önemli düşmeler olmuştur.

SEÇİLMİŞ SANAYİ MADDELERİNİN ÜRETİMİ

Maddeler	Üretim Miktarı (Ton) Haziran 1985	Üretim Değeri (Bin TL) Haziran 1985	Kümülatif Üretim Miktarı (Ton) Ocak- Haziran 1984	Kümülatif Üretim Miktarı (Ton) Ocak- Haziran 1985	Değişme Oranı %
Benzin (Normal)	99.544	31.725.387	719.522	605.641	-15.8
Benzin (Süper)	75.246	25.143.766	318.600	482.432	51.4
Gazyağı	63.900	12.970.164	165.801	164.954	- 0.5
Motorin	416.565	79.403.279	2.336.845	2.419.073	3.5
Fuel Oil (4.5.6)	546.567	58.991.605	2.825.618	3.156.571	11.7
Sıvılaştırılmış Petroİ Gazı (LPG)	37.526	5.870.849	253.040	251.656	- 0.6
Ham Petrol	179.257	-	998.098	1.026.795	2.9
Gazete Kağıdı	9.035	1.585.643	75.258	67.704	-10.0
Yazı Tabı Kağıdı	3.908	1.254.468	47.434	39.797	-16.1
Çelik Blok	228.595	21.333.400	1.326.374	1.370.399	3.3
Pik	8.768	876.800	133.538	79.318	-40.6
Ham Mayi Demir	213.416	-	1.375.597	1.365.767	- 0.7
Köşebentler	1.662	249.885	17.186	13.729	-20.1
Yuvarlaklar	89.407	13.329.421	444.785	462.439	4.0
Profil	7.331	1.419.545	49.971	39.633	-20.7
Saç	57.838	6.940.560	433.936	401.745	- 7.4
Levha	24.475	3.059.375	88.470	142.500	61.1
Blum	123.559	19.657.125	592.763	659.185	11.2
Slap	87.101	10.190.817	669.583	649.565	- 3.0
Kütük	130.225	16.836.920	524.909	599.257	14.2
Borular	890	186.090	5.084	5.461	7.4
Boraks	4.319	397.348	19.835	18.461	- 6.9
Sülfürik Asit	48.964	1.068.297	137.535	279.420	103.1
Blister Bakır	2.711	2.087.470	14.390	11.152	-22.5
Amonyum Sülfat	26.201	1.547.038	41.009	150.166	266.2
Azotlu Gübreler	233.239	-	2.005.824	1.816.250	- 9.5
Fosfatlı Gübreler	100.898	-	1.490.164	831.091	-44.2
Çimento	1.484.985	27.620.721	6.947.377	7.724.614	11.2

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

5. İmalat Sanayii Üretimi

İSO'nca hazırlanan imalat sanayii anket sonuçlarına göre 1985 yılının ikinci üç ayında 1984'ün ikinci üç ayına göre üretim sabit fiyatlarla yüzde 3.8 artmıştır. Böylece 1981 yılından beri ilk kez üretim bu kadar düşük oranda büyümektedir. Yılın ilk ve ikinci üç ay sonuçları 1985'in ilk altı ayında 1984'ün ilk altı ayına göre imalat sanayiinde üretiminin reel olarak yüzde 4.2 arttığını göstermektedir.

DİE'nin ilk altı aylık verilere dayanarak hazırladığı tahmine göre imalat sanayiinde büyüme 1985 yılında yüzde 3.2 civarında olacaktır. İSO'nca belirlenen imalat sanayi büyüme oranının daha yüksek olmasının nedeni değerlendirme kapsamına yalnız odaya bağlı özel kesim firmalarının girmesi ve oda çalışmasında en yüksek artış gösteren elektrikli makineler sektörünün toplam içindeki ağırlığının Türkiye özel sektör imalat Sanayii kesiminde elektrikli makineler üretiminin ağırlığından fazla olmasıdır.

1985 yılının ikinci üç ayında 1007 İSO üyesi büyük özel sektör firması 891.4 milyar TL.lık üretim ve 869.3 milyar TL.lık satış yapmışlardır. Böylece yaklaşık yüzde 3 civarında üretimden stoklara ilave olmuştur. 1985 yılının ilk üç ayında stoklara ilave yüzde 6 civarında idi. Üretimden stoklara ilavenin en yüksek olduğu sektörler yüzde 10 ile metal ana sanayii ve yüzde 9.0 ile kağıt, kağıt ürünleri ve basım sanayii olmuştur.

İMALAT SANAYİİ ALT SEKTÖRLERİ İTİBARIYLA 1985 YILININ İKİNCİ ÜÇ AYINDA, 1984 YILININ İKİNCİ ÜÇ AYINA GÖRE SABİT VE CARİ FİYATLARLA ÜRETİMDEKİ ARTIŞLAR VE ZİMNİ FİYAT DEFLATÖRÜ

(000 TL)

	1984		1985		1985 Yılı'nın İkinci Üç Ayında, 1984 Yılı'nın İkinci Üç Ay Fiyatları ile Üretim Kıymeti (Sabit Fiyatlarla)		Cari Artış %	Sabit Artış %	Zimni Fiyat Deflasyonü
	Yılı'nın İkinci Üç Ayındaki Üretim Kıymeti (Cari Fiyatlarla)	Yılı'nın İkinci Üç Ayındaki Üretim Kıymeti (Cari Fiyatlarla)	Yılı'nın İkinci Üç Ayındaki Üretim Kıymeti (Cari Fiyatlarla)	Yılı'nın İkinci Üç Ayındaki Üretim Kıymeti (Cari Fiyatlarla)	1985 Yılı'nın İkinci Üç Ayındaki Üretim Kıymeti (Sabit Fiyatlarla)	1984 Yılı'nın İkinci Üç Ayındaki Üretim Kıymeti (Sabit Fiyatlarla)			
Gıda, İçki ve Tütün	50.228.996	67.175.126	67.175.126	67.175.126	47.513.445	47.513.445	33.7	- 5.4	141.4
Dokuma, Giyim, Deri ve Ayakkabı	67.190.475	95.225.717	95.225.717	95.225.717	68.186.632	68.186.632	42.6	1.5	140.5
Orman Ürünleri	2.769.933	3.419.225	3.419.225	3.419.225	2.532.295	2.532.295	23.4	- 8.6	135.0
Kağıt ve Basım Sanayii	14.056.232	21.757.953	21.757.953	21.757.953	14.198.680	14.198.680	54.8	1.0	153.2
Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayii	146.868.837				140.035.257	140.035.257	35.3	- 4.7	142.0
Metal Ana Sanayii	23.033.477	34.910.411	34.910.411	34.910.411	21.672.974	21.672.974	51.6	- 5.9	161.1
Metal Eşya, Makina ve Ulaşım Araç.	62.874.094	104.906.127	104.906.127	104.906.127	75.728.034	75.728.034	66.7	20.4	134.4
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayii	167.997.380	250.113.599	250.113.599	250.113.599	186.207.081	186.207.081	48.9	10.8	134.3
Metal Eşya	19.755.672	30.871.357	30.871.357	30.871.357	21.352.258	21.352.258	56.3	8.1	144.6
Elektriksiz Makina Sanayii	38.629.519	61.624.358	61.624.358	61.624.358	39.584.438	39.584.438	59.5	2.5	155.7
Elektrikli Makinalar	65.698.453	94.845.422	94.845.422	94.845.422	77.092.688	77.092.688	44.4	17.3	123.0
Otomotiv Endüstrisi	43.913.736	62.772.461	62.772.461	62.772.461	48.177.698	48.177.698	42.9	9.7	130.3
Diğer İmalat Sanayii	3.628.963	4.401.283	4.401.283	4.401.283	2.905.502	2.905.502	21.3	-19.9	151.5
Toplam İmalat Sanayii	538.648.389	781.297.298	781.297.298	781.297.298	558.979.900	558.979.900	45.0	3.8	139.8

Kapasite Kullanımı:

ISO'nca hazırlanan anket sonuçlarına göre 1985 yılının ikinci üç ayında işyerlerinin ortalama yüzde 72.9 kapasite ile çalıştıkları anlaşılmıştır. Yılın ilk üç ayında ise bu oran yüzde 72.8 idi. 1985 yılının ilk ve ikinci üç aylarında tartılı kapasite kullanım oranında 1984 yılının sonuçlarına göre ufak bir değişme görülmektedir.

1985 yılının ikinci üç ayında işyerlerinin tam kapasiteyi kullanamama nedenleri şöyle sıralanmıştır:

1) Talepteki yetersizlik	%57.4
a) İç talepteki yetersizlik	%37.1
b) Dış talepteki yetersizlik	%16.3
2) Mali sorunlar	%24.8
3) Hammadde yetersizliği	%14.4
a) Yerli hammadde yetersizliği	% 8.3
b) İthal hammadde yetersizliği	% 6.1
4) İşçi sorunları	% 3.8
5) Enerji sorunu	% 2.8
6) Diğer	% 0.5

Bu durum son dört yıldır aynen devam etmektedir. Yalnız bu dönemde talep yetersizliğinde geçen yılın eşdönemlerine göre yüzde 5'lik artış görülmektedir.

1984 yılının son üç ayında satışların üretimin üstüne çıkmasından sonra takip eden 1985 yılının ilk ve ikinci üç aylarında üretimin satışların üstüne çıkması nedeni ile talep yetersizliğinden şikayetin oranı yükselmiş bulunmaktadır. Talep yetersizliğinin en yüksek düzeye ulaştığı ana sektör taş ve toprağa dayalı sanayi (yüzde 63.6) olmuştur. En düşük oran metal ana sanayiinde yüzde 45.5 olarak görülmektedir.

İMALAT SANAYİNDE KAPASİTE
KULLANIMI

	Ocak- Mart	1984 Nisan Haziran	Temmuz Eylül	Ekim Aralık	1984 Ortalama	1985 Ocak Mart	Nisan Haziran
Gıda-İçki-Tütün	74.2	68.4	75.2	69.7	71.9	72.4	68.7
Dokuma-Deri-Giyim	77.4	74.7	74.1	74.8	75.2	74.8	74.9
Orman Ürünleri ve Mobilya	54.3	50.7	56.5	56.8	54.7	52.0	57.0
Kağıt-Kağıt Ürünleri-Basım	77.1	77.7	74.8	74.5	75.7	78.2	74.8
Kimya-Petrol-Lastik-Plastik	75.8	74.7	75.5	71.1	74.1	75.1	74.8
Taşa Toprağa Dayalı Sanayi	77.7	80.7	75.7	81.0	79.5	79.4	80.6
Metal ana Sanayi	70.6	64.7	68.2	65.6	67.1	71.6	74.6
Metal Eşya -Makine Teçhizat	68.0	68.3	65.1	72.2	69.3	69.9	69.4
Diğer	73.1	72.9	72.6	72.3	72.5	72.0	72.3
Toplam	72.7	71.5	71.7	71.6	72.0	72.8	72.9

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası

6. İstihdam

İş ve İşçi Bulma Kurumu tarafından derlenen rakamlara göre 1985 yılının Haziran ayında açık işsiz sayısı geçen senenin aynı ayına göre yüzde 24.8 artarak 941.055 kişi olmuştur. Bunun birlikte kuruma başvuruların sayısı, işyerlerinin işgücü istemi önemli ölçüde azalmıştır.

İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMUNA BAŞVURANLAR,
İŞE YERLEŞTİRİLENLER, KAYITLI İŞSİZLER
VE YURT DIŞINA GİDEN İŞÇİLER

Kişi		Haziran 1984	Haziran 1985	Değişme Oranı %	Kümü- latif Ocak- Haziran 1984	Kümü- latif Ocak- Haziran 1985	Değişme Oranı %
Başvuranlar	T	52.106	32.915	-36.8	389.195	276.064	-29.1
	E	40.338	24.715	-38.7	325.566	230.330	-29.3
	K	11.768	8.200	-30.3	63.629	45.734	-28.1
İşyerlerinin İşgücü İstemi	T	26.199	15.814	-39.6	108.588	81.939	-24.5
	E	18.414	9.397	-49.0	79.384	55.213	-30.5
	K	7.785	6.417	-17.6	29.204	26.726	- 8.5
İşe Yerleşti- rilenler	T	21.066	16.373	-22.3	82.912	69.493	-16.2
	E	13.910	10.268	-26.2	55.025	44.319	-19.5
	K	7.156	6.105	-14.7	27.887	25.174	- 9.7
Kamu Kesimi	T	11.002	8.137	-26.0	46.322	35.372	-23.6
	E	10.671	7.867	-26.3	42.161	33.507	-20.5
	K	331	270	-18.4	4.161	1.865	-55.2
Özel Kesim	T	10.064	8.236	-18.2	36.590	34.121	- 6.8
	E	3.239	2.401	-25.9	12.864	10.812	-16.0
	K	6.825	5.835	-14.5	23.726	23.309	- 1.8
Tarım	T	8.901	7.961	-10.6	29.521	29.676	0.5
	E	2.211	2.152	- 2.7	6.808	7.114	4.5
	K	6.690	5.809	-13.2	22.713	22.562	- 0.7
Tarım Dışı	T	12.165	8.412	-30.9	53.391	39.817	-25.4
	E	11.699	8.116	-30.6	48.217	37.205	-22.8
	K	466	296	-36.5	5.174	2.612	-49.5
Kayıtlı iş- sizler (1)	T	753.351	941.055	24.9	753.351	941.055	24.9
	E	631.832	788.272	24.8	631.832	788.272	24.8
	K	121.519	152.783	25.7	121.519	152.783	25.7
Yurt Dışına Giden İşçiler	T	5.314	2.528	-52.4	19.864	21.881	10.2
	E	5.311	2.515	-52.7	19.793	21.827	10.3
	K	3	13	333.3	71	54	-23.9

T. Toplam E. Erkek K. Kadın

Kaynak: İş ve İşçi Bulma Kurumu

1) Çalışma gücü olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan faal nüfus içindeki kişilerdir. Kurum kayıtlarında iş bekleyenlerden yalnız belli bir işlerinde çalışmak isteyen, öteki işlerinde sağlanabilecek iş olanaklarını yeğlemeyen, halen bir işi varken daha elverişlisine geçmeyi isteyenler ile emeklilerden iş arayanlar ay sonlarında bekleme listelerinden çıkarılarak geri kalanlar, kayıtlı işsiz sayılmaktadır.

PARASAL TABAN			
	1983	1984	1985(x)
Net Dış Varlıklar	-45.4	386.2	-302.9
Net İç Varlıklar	1442.7	1715.2	3100.9
Parasal Taban	1397.3	2101.4	2797.8

(x) 13 Eylül itibariyle)

PARA ARZI				(Milyar TL.)	
	1984	1984	1985	% Değişim	
	Ağustos	Aralık	Ağustos(x)	Ocak-Ağustos	
				1984	1985
Emisyon	910.5	918.9	1463.2	24.6	59.2
Banka Kasaları	129.3	157.8	175.4	-33.6	11.2
Dolaşımdaki Para	781.2	761.1	1287.8	45.8	69.2
Vadesiz Ticari Mev.	634.5	930.7	907.5	-21.3	-2.5
Vadesiz Tasarruf Mev.	331.7	355.1	449.4	-36.2	26.6
M.B.daki Mevduat	32.5	56.6	21.3	87.9	-62.4
M1 Para Arzı (Yeni MB Tanımı)	1780	2103.4	2666.0	- 5.3	26.8
Vadeli Tasarruf Mev.	2336.7	2784.2	4159.8	70.4	49.4
M2 Para Arzı (Geniş Tanım)	4116.7	4887.6	6825.8	26.7	39.7

(x) 23 Ağustos itibariyle

Geçen yıl vadesiz mevduattaki azalma neticesi ekonomideki parasal genişleme daha geniş tanımlara kaymıştı; nitekim 1984'ün ilk sekiz ayında dar tanımlı para arzı (M1) yüzde 5.3 daralırken, geniş tanımlı para arzı (M2) yüzde 26 artış göstermişti. Bu yıl ise vadesiz mevduattaki hızlanma yolunu ilk sekiz ayında M1'de yüzde 26 artışa yol açarken M2'de enflasyon yıllık hızı civarında (yüzde 39.7) artış gösterdi.

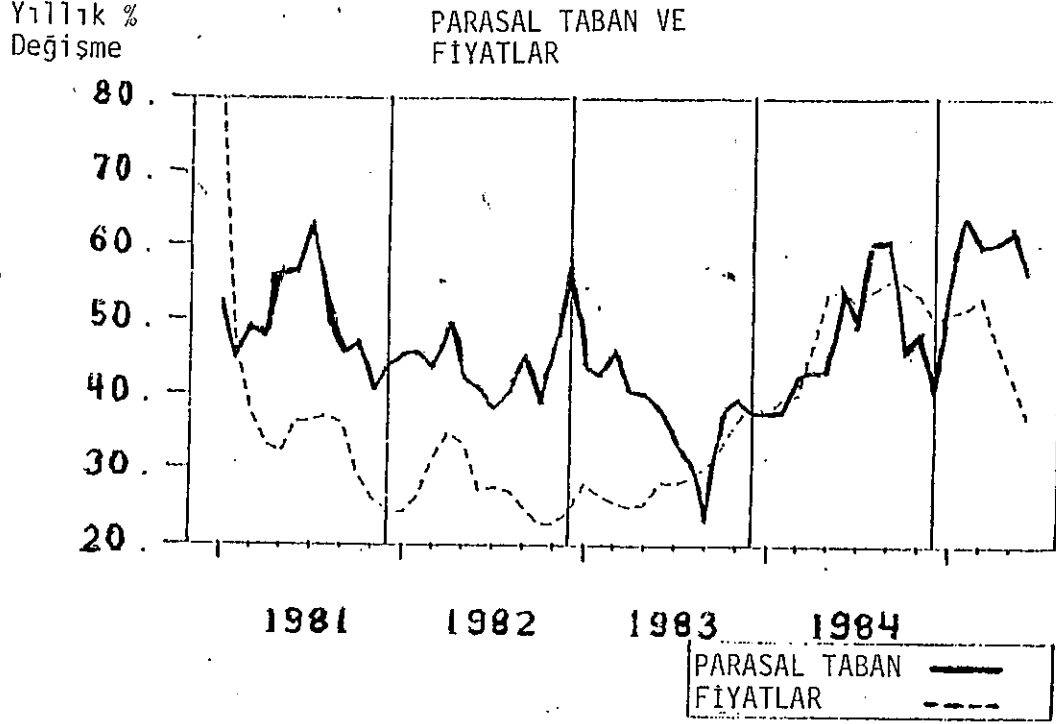
Dolaylı ve dolaysız Merkez Bankası kredileri toplamı 1984 sonuna göre 5.5 milyar daralmış bulunmaktadır. Bu daralmadan sadece özel sektör etkilenmiş bulunmaktadır. Zira, Merkez Bankası'nın kamuya açtığı krediler 113.7 milyar genişlerken, özele açtığı kredilerde 119.2 milyarlık bir daralma gözlenmiştir. Bu gelişmeler Merkez Bankası kredileri içinde kamunun payını arttırırken, özel sektörün payında son yıllarda görülen sürekli azalma eğilimi de sürmüştür.

REEL PARA-KREDİ ENDEKSLERİ*
(1983=100)

	1983	1984	1985**
Toplam Kredi Stoku	100.0	83.30	84.98
Mevduat Banka Kredileri	100.0	82.25	86.29
Kalkınma ve Yatırım			
Banka Kredileri	100.0	92.78	80.19
MB Doğrudan Kredileri	100.0	80.99	83.15
Toplam Mevduat	100.0	102.27	113.63
Tasarruf Mevduatı	100.0	111.86	135.33
- Vadeli	100.0	136.84	168.46
- Vadesiz	100.0	46.01	47.98
Emisyon	100.0	84.78	111.24
M1 Para Arzı	100.0	75.44	78.79
M2 Para Arzı	100.0	101.34	116.62

* Endekslerin hesaplanmasında Hazine ve Dış Ticaret (TEFE) Toptan Eşya Fiyat Endeksi Deflatör olarak kullanılmıştır

** 23 Ağustos itibarıyla

Bütçe finansmanında karşılaşılan güçlükler, Merkez Bankası kamu kredilerinin hemen tamamının Hazine'ye kısa vadeli avanslar biçiminde kullanılmasına yol açmaktadır. Nitekim, Hazineye avanslar yolun yaklaşık sekiz ayında 304.2 milyar TL. artarken, Merkez Bankasının kamu sanayi kesimine açtığı krediler sıfır düzeyine indirilmiştir. Merkez Bankası'nın kamuya açtığı kredilerin halen yüzde 87'sini Hazine'ye kısa vadeli avanslar teşkil etmektedir. Destekleme kredilerinin payı da oldukça daralmış bulunmaktadır. Kamuya açılan Merkez Bankası kredilerinin toplam Merkez Bankası kredilerinin 3/4'ünü teşkil etmesi bunun da hemen tamamının bütçe finansmanında kullanılması Merkez Bankası kaynaklarının büyük bölümünün cari bütçenin finansmanına gittiğine işaret etmektedir.

MERKEZ BANKASI KREDİLERİ

(Milyar TL)

	23.8.1985	28.12.1984
TOPLAM	1.219.6	1.225.1
A. Kamu	883	769.3
1) Hazine Finansmanı	771.4	467.2
2) Destekleme	111.6	146.2
3) Sanayi	0.0	115.1
4) DYB	0.0	40.8
B. ÖZEL	336.6	455.8
1) Mevduat Bankaları	230.8	385.0
2) Tarım	40.3	29.8
3) Küçük Sanatkar (THB)	24.8	20.5
4) Özel Dış Satım Fonu	0.0	0.4
5) Diğer Kalkınma Yatırım Bankaları	40.7	20.1

MERKEZ BANKASI KREDİLERİNİN DAĞILIMI (%)

	1984	1985*
KAMU SEKTÖRÜ	62.7	72.5
1.Hazine Finansmanı	(60.7)	(87.3)
2.Destekleme	(19.0)	(12.7)
3.Sanayi	(14.9)	(0.0)
4.DYB	(5.4)	(0.0)
ÖZEL SEKTÖR	37.3	(27.5)
1.Mevduat Bankaları	(84.4)	(68.5)
2.Tarım	(6.5)	(11.9)
3.Küçük Sanatkar	(4.4)	(7.3)
4.Özel Dış Satım Fonu	(0.08)	(0.0)
5.Diğer Kalkınma Yatırım Bankaları	(4.62)	(12.3)
TOPLAM MB KREDİLERİ	100.0	100.0

* 23 Ağustos itibariyle

Toplam banka kredileri yılın ilk sekiz ayında geçen yıla oranla daha yüksek bir oranda yüzde 23.6 artış göstermiştir. Mevduat bankaları kredileri yüzde 27.3 artış gösterirken, kalkınma ve yatırım banka kredileri bir miktar yavaşlayarak yüzde 4.9 artmıştır. Merkez Bankası doğrudan kredileri yüzde 24.6 artış gösterirken, Merkez Bankasının mevduat bankalarına sağladığı reeskont geçen yıla mukayese ile daha yüksek oranda bir daralma (yüzde 35.4) göstermiştir.

Fiyat etkisinden arındırıldığında; toplam kredi stoku, mevduat banka kredileri ve Merkez Bankası doğrudan kredilerinde geçen yıla oranla reel bir artış, kalkınma ve yatırım banka kredilerinden ise reel bir azalma görülmektedir. Buna karşın tüm kredi göstergeleri ekonominin 1983'e göre daha az bir reel kredi hacmi ile çalıştığına işaret etmektedir.

KREDİ STOKU

(Milyar TL)

	1984 Aralık	1985 Ağustos*	% Değişim	
			1984 Ocak-Ağustos	1985 Ocak-Ağustos
TÜM BANKA KREDİLERİ	3342.0	4131.9	17.4	23.6
a) Mevduat Bankaları (MB Reeskontu)	2793.7 (421.2)	3556.9 (272.0)	17.2 (-8.8)	27.3 (-35.4)
b) Kalkınma ve Yatırım Bankaları	548.2	575.0	18.4	4.9
MB DOĞRUDAN KREDİLERİ	707.9	882.1	14.4	24.6
TOPLAM KREDİ STOKU	4049.8	5014.0	16.9	23.8

23 Ağustos itibariyle

Toplam mevduat yılın ilk sekiz ayında yüzde 34.8 artarak, geçen yılın eşdönemindeki artışın üstüne çıkmıştır. Tasarruf mevduatı da yüzde 46.8 artış göstermiştir. Tasarruf mevduatının vade yapısı incelendiğinde; vadesiz mevduatta, geçen yıl gözlenen mutlak azalmaya karşın, bu yıl yüzde 26.6'lık bir artış olmuştur. Vadeli mevduat artış hızında ise geçen yıla oranla yavaşlama gözlenmektedir.

Bu yıl mevduatın krediye dönüşünde bir yavaşlama gözlenmektedir. Örneğin, geçen yıl Temmuz itibariyle, 100 TL'lik mevduatla 81 TL'lik kredi açılırken, bu yılın Temmuz ayı itibariyle kamu bankaları 100 TL'lik mevduatla 64, ilk yedi özel banka 42, yabancı bankalar ise 81 TL'lik kredi açmıştır.

MEVDUAT

(Milyar TL)

	1984 Aralık	1985*	% Değişim	
			1984 Ocak-Ağustos	1985 Ocak-Ağustos
TASARRUF MEVDUATI	3139.3	4609.2	41.1	46.8
a) Vadeli	2784.2	4159.8	70.4	49.4
b) Vadesiz	355.1	449.4	-36.2	26.6
VADESİZ TİCARİ	930.7	907.5	-21.3	-2.5
DiĞER MEVDUAT	640.5	834.9	28.0	30.4
TOPLAM MEVDUAT	4710.5	6351.6	23.2	34.8

* 23 Ağustos itibariyle

Fiyatlar

DİE'nin yayınladığı (1981=100) bazlı toptan eşya fiyat endeksine göre bu yılın ilk sekiz aylık döneminde gerçekleşen artışlar yüzde 22.1'e, oniki aylık artış oranı ise yüzde 49.2'ye ulaşmıştır.

DİE'nin (1981=100) bazlı toptan eşya fiyatları endeksinin alt grupları içinde gerçekleşen en yüksek artış oranı yüzde 93.0 ile havagazındadır.

Tarım sektöründeki artış sekiz aylık dönem içinde yüzde 6.2'dir. Bu sektörün alt grubu içindeki en yüksek artış ise yüzde 60.1 ile su ürünleri ve yüzde 46.7 ile bakliyat ve yüzde 16.8 ile tahıllarda görülmektedir. Madencilik sektörü içinde ise en yüksek artış oranı yüzde 49.2 ile ham petrol-dedir. İmalat sanayi genelindeki artış yüzde 26.0'dır. Bu grubun içinde ise, kağıt ürünleri ve basım işlerindeki artış ise yüzde 33.7'ye ulaşmıştır. Enerji sektörü içinde ise en büyük artış yüzde 93.0 ile havagazında görülmektedir.

Tüketici fiyatları endeksi: DİE'nin yayınladığı (1978-79=100) bazlı tüketici fiyatları endeksine göre ise Türkiye genelinde bu yılın ilk sekiz aylık döneminde gerçekleşen artış yüzde 21.8'e ulaşmış bulunmaktadır. Ağustos ayı itibariyle ise oniki aylık artış oranı ise yüzde 37.3'dür. Oniki aylık dönemler itibariyle ortalama artış oranı ise Ağustos ayı itibariyle yüzde 47.8'dir. Aynı dönem içinde tüketici fiyatlarının illere göre artışında en yüksek oran yüzde 52.5 ile Ankara ilinde gerçekleşmiştir. En düşük artış ise 44.4 ile Eskişehir ilindedir.

DİE TOPTAN EŞYA FİYATLARI ENDEKSİ
(1981=100)

	<u>1984 Ağustos ile 1985 Ağustos ay- larındaki değiş- me Oranları (%)</u>	<u>1984 Aralık Ayına Göre 1985 Ağustos Ayındaki Değişme Oranı (%)</u>	<u>Ağustos Sonu İtiba- riyle 12 Aylık Dö- nemler Arasındaki Artış Oranı (%)</u>
Genel	36.1	22.1	49.2
1) Tarım	18.7	6.2	47.5
2) Madencilik	69.6	48.8	63.3
3) İmalat Sanayi	39.9	26.0	46.4
4) Enerji	102.0	73.7	99.6

DIŞ TİCARET

1985 yılının ilk sekiz ayında gerçekleşen ihracat 5.034.376 bin dolara yükselerek geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 10.7'lik bir artış göstermiştir. Bu yılın aynı döneminde ise 6.852.672 bin dolarlık ithalat gerçekleşti. İthalatın aynı dönemdeki artışı ise geçen yıla oranla yüzde 4.6 oldu. Bu dönem içinde dış ticaret açığı 1984'ün aynı dönemine göre yüzde 9.3 oranında daralarak 1.818.296 bin dolara düşmüştür.

1984'ün sekiz aylık ihracat gelirlerinin, ithalat giderlerini karşılama oranı yüzde 69.40'ı bulurken, bu yılın aynı döneminde ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 73.47'ye yükselmiştir.

DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ

(Bin dolar)

	Ocak - Ağustos	
	1985	1984
Ihracat	5.034.376	4.547.172
İthalat	6.852.672	6.551.937
Dış Tic.Açığı	-1.818.296	-2.004.765
Ihracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	73.47	69.40

Ihracatımızın Ocak - Ağustos dönemini kapsayan ilk sekiz aylık dönemi içinde, tarım ve hayvancılık kesimiyle, madencilik kesiminde sırasıyla yüzde 7.2 ve 0.4'lük diğer azalışları göstermesine karşın, sanayi ürünleri ihracatımız aynı dönem içinde yüzde 16.4'lük bir artış kaydetmiştir. İthalatımızda ise aynı dönemde yatırım maddelerinde yüzde 14.0 azalış kaydetmiş bulunmaktadır. Tüketim maddelerinde ise yüzde 77.9 gibi yüksek oranda ithalat artışı görülmektedir. Hammadde ithalatımız ise yüzde 6.2'lik artış kaydetmiştir.

İHRACAT VE İTHALATIN SEKTÖREL DAĞILIMI
(Ocak - Ağustos)
(%)

	<u>1985</u>	<u>1984</u>	<u>Mutlak Büyüklükler- deki Yüzde Değişim</u>
<u>İhracat</u>			
- Tarım ve Hayvancılık	18.3	21.8	- 7.2
- Madencilik	2.9	3.2	- 0.4
- Sanayi Ürünleri	78.8	75.0	+16.4
Toplam	100.0	100.0	+10.7
<u>İthalat</u>			
- Yatırım Maddeleri	19.5	23.8	-14.0
- Tüketim Maddeleri	7.6	4.5	+77.9
- Hammaddeler (Ham petrol)	72.9 (32.5)	71.7 (32.9)	+ 6.2
Toplam	100.0	100.0	+ 4.6

İhracatımızın Ocak - Ağustos döneminde gerçekleşen bölümünün yüzde 78.8'inin sanayi ürünlerinden oluşması gayet olumlu bir gelişme niteliğindedir. Son yapılan değerlendirmelere göre 1985 ihracatımızın yıl sonunda 7.5 milyar doları aşması beklenmektedir.

IHRACATIN ÜLKE GRUPLARINA GÖRE
DAĞILIMI
(%)

	İhracatın Ülke Gruplarına göre Dağılımı		Mutlak büyüklüklerdeki % Değişme
	1984	1985	
A.E.T.	39.0	41.2	17.1
Diğer O.E.C.D.	14.7	11.6	-13.3
Sosyalist Ülkeler	4.5	4.5	10.6
Körfez Ülkeleri	30.3	34.0	24.2
Diğer İslam Ülkeleri	10.2	7.2	-22.5
Diğer Ülkeler	2.0	1.5	-18.5
TOPLAM	100.0	100.0	+10.7

İTHALATIN ÜLKE GRUPLARINA GÖRE
DAĞILIMI
(%)

	İthalatın Ülke Gruplarına Göre Dağılımı		Mutlak büyüklüklerdeki % Değişme
	1984	1985	
A.E.T.	29.5	28.7	1.7
Diğer O.E.C.D.	23.8	24.0	5.6
Sosyalist Ülkeler	7.6	6.1	-16.2
Körfez Ülkeleri	25.1	27.6	15.0
Diğer İslam Ülkeleri	11.3	8.6	-20.4
Diğer Ülkeler	2.6	4.9	96.3
	100.0	100.0	+ 4.6

İhracatımızın bu yılın ilk sekiz aylık dönemindeki ülkelere göre dağılımında ise AET ve Körfez ülkelerinin payında artış görülürken, diğer OECD ülkeleri ve diğer İslam ülkelerinin payında düşme görülmektedir. Aynı dönem içinde sosyalist ülkelerin payında ise bir değişim görülmemektedir.

İthalatımızın dağılımında ise, aynı dönem içinde Körfez ülkelerinin ve diğer OECD ülkelerinin payında artış kaydedilmiştir. Diğer İslam ülkelerinin ve sosyalist ülkelerinden kaynaklanan ithalatın payında ise azalış kaydedilmiştir.

Dış ticarete Türkiye ile ticarete giren ülkelerin ithalatlarıyla Türkiye'nin ihracatı arasında gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra ortaya çıkan fark hayali ihracatı oluşturmaktadır. Ocak-Nisan döneminde F.Almanya, İsviçre, Belçika-Lüksemburg'a yapılan ihracatta ortaya çıkan muhasebe uyumsuzluğu 129 milyon dolardır. Bunun yüzde 66'sı F.Almanya'ya yapılan ihracatta ortaya çıkmıştır.

Hayali ihracatın azaldığı yönündeki iddiaların yanında, Türkiye'nin ithalat kayıtlarıyla, Türkiye'ye ihracat yapan ülkelerin ihracat kayıtları arasında yani bir fark ortaya çıkmaktadır. Yılın ilk yedi ayında ithalatta 200 milyon dolar dolayında "düşük faturalama" yapıldığı tahmin edilmektedir. Buradaki amaç, ithalatta fon ve KDV ödemelerinden mümkün mertebe kaçınmaktır. Haziran ayı sonu itibariyle İngiltere'den yapılan ithalatta 55, Federal Almanya'dan yapılan ithalatta 30 milyon dolar dolayında bir kayıt farklılığı gözlenmektedir. İsviçre'den yapılan ithalatta da Temmuz ayı sonu itibariyle 15 milyon dolar dolayında bir farklılık olduğu ortaya çıkıyor.

1985 yılının, 198102 - 198502 ihracatı trendinin ortalama eğilimlerinin üzerinde seyreden 1984 yılı ihracatıyla karşılaştırılması, ilk bakışta bu yılki ihracatın geçen yılki ihracata göre beklenen artışı sağlamadığını göstermektedir. İhracat artış hızındaki yavaşlama:

- İhracatta vergi iadelerinin geçen seneye göre yaklaşık yüzde 45 gerilemesinden,

- 1984'ün Ocak-Temmuz döneminde TL.sının dolar karşısında düşmesinden yüzde 35.9, 1985'in aynı döneminde ise yüzde 19.3 değer kaybetmesinden,

- Dünya ticaretinde ve özellikle Türkiye'nin ihracat ürünlerinin yarısının alıcısı durumundaki OECD ülkelerinde, telafi edici vergi uygulamaları ve/veya kota uygulamaları gibi himayeci eğilimlerin yoğunlaşmasından,

- İhracatın üçte birinin yöneldiği petrol üreticisi ülkelerin petrol gelirlerinin azalmasından,

- Yurtiçi üretimin artış hızındaki yavaşlamadan kaynaklanmaktadır.